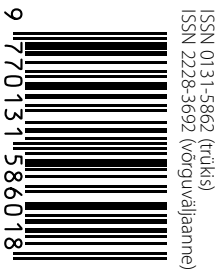

EESTI LOODUS

Soomustindik aitab tutvustada seeneriiki

Söögiseened ja seeneplastid
Seente jahil mööda maailma
Presidendi roosiaed

9 770131 586018

70. aastakäik Nr 8, august 2019

www.eestiloodus.ee

- 2 Toimetaja veerg: Juhan Javoiš**
- 3 Sõnumid**
- 11 EL küsib: vastavad Jaanus Tamm ja Silvia Lotman**
- 16 Aasta seen tava-soomustindik toodab tinti, aga sünnib ka süüa**
Irja Saar annab ülevaate meie ühe tavalisema seene bioloogiast ja kasutusvõimalustest ning peatub ka tema lähisugulastel
- 22 Aita leida haruldasi ja ohustatud seeni!**
Kadri Pärtel, Kadri Põldmaa ja Irja Saar kutsuvad üles teada andma kolmest haruldusest: sagarik, täpiline jalgnööbik ja krookusnarmik
- 24 Seened tulevad appi**
Erki Nagla käsitleb seente taritusvõimalusi esmapilgul tavatust küljest: seeneniidistikust saab suurepärasid pakke- ja ehitusmaterjali
- 27 Majaseened: majavamm ei ole ainus, keda karta**
Jane Oja heidab pilgu inimese hooned kahjustavate seente mitmekesisusele: ka majaseened paistavad silma elurikkusega
- 32 Söögiseened: mõnus pala meie menüüs**
Küllil Kalamees-Pani meenutab seenekorjajale põhitõdesid ja soovib seenele, mis on senini võib-olla teenimatult tähelepanuta jäänud
- 36 Tegutse teadlikult: Millised seened tunnevad huvi inimese vastu?**
Helle Järv ja Martin Tikk vaatlevad seeni, kellele on inimene kasvupinnas ning kes seetõttu võivad põhjustada tüütuid haigusi
- 38 Sada rida Eesti loodusest: Kas armastame oma loodust kinnisilmi? Tuul Sepp**
- 40 Üks Eesti paigake: Kaugete aegade kuma Naela tammikus**
Juhani Püttsepp jagab mälestusi Alam-Pedja kaitsealale Pede jõe lähedale jääva põlismetsa ja inimeste suhte kohta
- 42 Poster: Andres Vimm**
- 44 Intervjuu: Seente ja taimede tund-**

- mine algab tihti koduaiast.** Eesti taimede ja seente ühe parima tundja Tõnu Ploompuuga vestelnud Toomas Kukk
- 50 Reisikiri: Seeneteadlased Tšiilis: araukaariate ja lõunapöökide mükoriisa-seentest, aga ka suitsutšillist, avokaadodest, veinist ja vulkaanidest**
Maarja Öpik meenutab oma uurimistekki Tšiilisse: geograafiliselt kaugel maa teadlased teevad eestlastega tihedat koostööd
- 56 Seen, kes teeb teejooki**
Triin Nõu kiidab ammusest aegadest tuntud teeseent, mille abil on lihtne ka kodus valmistada tervislikku ja maitsvat rüübet
- 58 Loodusmaja: Pernova hariduskeskus tutvustab loodushuvilistele nii maailmaruumi kui ka limuseid**
Piret Pappel viib lugeja Pärnu hariduskeskusesse, kus kunagised loodus- ja tehnikamaja on leidnud uue ühise hingamise
- 60 Tiit Kändler mäta otsast: Elu võimalikkusest Kuuga**
- 62 Rändvähist Eestis: küla ammu läinud, saun veel alles**
Henn Timm ja Arvo Tuvikene tõdevad, et invasiivset selgrootut pole enam võimalik Eesti vetest eemaldada ja tuleb õppida temaga koos elama
- 66 Kadrioru tammed ja presidendi roosiaia haruldased puud**
Heldur Sander kirjeldab Kadrioru presidendiaia puittaimestikku ja meenutab eksotilise kasvatamise ajalugu
- 70 Eesti ilmteenistuse rasket lapsepõlvest**
Ain Kallis meenutab Eesti meteoroloogide tegevust kahe maailmasõja vahel: ükski algus pole kerge
- 72 Raamat**
- 73 Nuputa: ülesandeid bioloogia- ja geograafiaolümpiaadidelt**
- 74 Kroonika**
- 78 Mikroskoop**
- 79 Ristsõna**
- 80 Ajalugu, sünnipäevad**

Põgenemine

Seentega seoses tuleb muidugi esimesena meelde maailmakuulus matemaatik Grigori Perelman. Aastatel 2002–2003 avaldas Perelman tõestuse Poincaré hüpoteesi kohta, mille eest oli välja pandud miljonidollarine autasu ning mille peale polnud hakanud ühegi teadlase hammas juba ligi sajandi vältel. Perelman keeldus auhinnast ning avalikest kommentaaridest, mispeale hakkasid tema ümber parvlema kõmu-meedia ajakirjanikud. Tagasihoidliku õpetlase vastus ühe verbaalse aparatso telefonikõnele on saanud legendiks: „Te segate mind. Ma korjan seeni.“

Tõeliselt kuninglik. Käige kuu peale kogu oma rahaahnuse, klikimajanduse ja üksteise eludes tuhnimisega! Seened on olulisemad.

„Griša ei püüa muuta maailma enda järgi. Ta lihtsalt lõpetab suhtlemise nende ühiskonna osadega, mis talle ei meeldi,“ valgustas hiljem üks Perelmani lähedasi kolleege.

Suhtlus vahetult otse loodusega – näiteks seente korjamine – on taevalik alternatiiv. Seni, kuni seda vahetut (inimputukast enam-vähem ümber-töötamata) loodust on üldse veel võtta. Kui enam pole, tuleb otsida muid hädalahendusi: kellele muusika, kellele arvutimängud, kellele reisid võõrastesse hotellidesse võõrastes linnades.

Eks teadus isegi võta ju teinekord põgenemise mõõdud. Grigori Perelman olla Poincaré hüpoteesiga möllanud seitse aastat ühtejutti, sulgudes askeetlikult oma pisikesse poissmehekorterisse. Teadlase labor on tema kindlus ühiskonnaelu ahas-tamapanevate totruste eest. Olgu poliitikute jauramised kui tahes arutud, laboris sünnib ja koguneb, kild killu haaval, kullaprooviga Teadmine.

Kui vaadelda seda maailma, mille

esivanemad on meile pärandanud, otsekui suure aidana, siis teadlast võiks võrrelda pühendunud aidamehega. Teised sahmivad sisse ja välja, topivad hõlma alla, mis ripakil, ent rahumeelne aidamees käib suure kaustikuga ringi ja paneb kenasti järjekorras kirja kõik, mis riulitel reas. Lisades iga eseme kohta hoolika joonise.

Dilemma muidugi jääb. Tänapäeval, ma mõtlen, ma ei pea silmas Baeri aegasid. Kui ait otsast suure leegiga põleb, kas see hoolikas joonistamine ja joonestamine tuleks ehk vähemalt ajuti vahetada välja mõne veidi väledama ja märjema tegevuse vastu.

Eesti teadlaste pihta on viimasel ajal palju kive loobitud: mis nad õige redutavad seal laboris, miks nad ei aita kaasa meie Majanduse Arendamisele! Kas iga teadusesse investeeritud euro ikka tõstab samavõrra meie Elatustaset?! Ma kutsuks üles täpselt vastupidisele: näidakem, et meist on tõesti tolku, ja püüdkem sellele hukatuslikule Arendamise teerullile vähemalt üks korralik kaigas kodarate vahele lükata.*

*Autori isiklik seisukoht

EESTI LOODUS

70. aastakäik Nr 8, august 2019

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
742 1186, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Turundus ja reklaam: **Kaia-Liisa Jõesalu**
742 1143, kaia@loodusajakiri.ee

Tellimine: www.tellimine.ee
617 7717, tellimine@expresspost.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2019

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit säästvalt majandatud metsast ja kontrollitud allikatest

www.pefc.ee

Trükitud trükikojas Printall

